

Om Alderdomsunderstøttelse.

Betragtninger i Anledning af Kontorchef Ræders Bog.

Af

Cordt Trap.

Loven af 9. April 1891 om Alderdomsunderstøttelse har nu været gældende et Par Aar, og de Beretninger om dens Virkemaade, der i Ny og Næ ere fremkomne fra Landets forskellige Egne, have samlet et Billede af den, som ikke just kan kaldes gunstigt. Men der lader sig altid sige, at saadanne Erfaringer ere andenhaands og usystematiske. Det er derfor af største Interesse, at en Mand, der blandt de forreste har deltaget i den praktiske Udførelse af denne Lov, nemlig Kontorchef under Magistratens 3. Afdeling Ræder, har meddelt Offenheden sin, paa en rig praktisk Erfaring byggede Mening om Loven, og, hvad der har end mere Betydning, har stillet positive Forslag til dens Forandring. Alle, der interessere sig for Alderdomsforsørgelsessagen, bør derfor læse Kontorchef Ræders Arbejde, en Pligt, der er saa meget lettere at følge, som hans Bog er skrevet i et let og naturligt Sprog, der dog plettes af enkelte Ukorrektheder, og rig paa træffende Iagttagelser og Bemærkninger. Ganske vist omfatte Hr. Ræders Erfaringer kun København; men de ere sikkert vel egnede til ogsaa at

belyse Forholdene ude i Landet, fordi Hovedstaden, som Forfatteren bemærker, er blevet Samlingsstedet for alle Kategorier Trængende.

For at sige det strax: Forfatterens Dom om Loven er i det Hele ikke gunstig. I Særdeleshed tager han Sigte paa den Opløsning i de sociale Forhold, som Alderdomsunderstøttelsen i sin nuværende Form vil medføre. Vi gengive her uddragsvis det Billede, der udkastes af Samfundet, som det om kortere eller længere Tid vil forme sig under Alderdomsforsørgelseslovens Paavirkning: »Forholdet mellem Forældre og Børn vil slappes. Husbonden finder ingen Anledning til at støtte sit gamle Tyende. Mesteren overlader sine gamle Svende til dem selv. Institutioner afskedige deres gamle Funktionærer uden Barmhjertighed, Legatbestyrelser foretrække at yde Legaterne til yngre Personer i Stedet for til dem, for hvilke de oprindelig ere bestemte. Understøttelsesforeninger udsætte sig for at hensynte, og den almindelige Velgørenhed slappes. De yngre Arbejdere se skævt til de gamle, hvis Konkurrence er dem ubelejlig. Arbejdsherrer afknappe Lønnen og lade Kommunen betale Resten, og de Gamle selv miste Lysten til at spare og den Smule Energi, de have tilbage, for at lade sig forsørge Resten af deres Dage.»

Naar Forfatteren særlig synes at have Øje for den Opløsning i personlige Forhold, som Loven medfører, og mindre lægger Vægt paa, i alt Fald mindre stærkt fremhæver, dens hæmmende Indflydelse paa Selvhjælpstanken, turde Grunden hertil ikke være at søge deri, at denne Fare er ringere, men i at dens Virkninger vanskeligere lade sig konstatere, navnlig

fra oven. Selv for dem, der leve mellem de Ubemidlede, vil det ikke være let at paavise Forbindelse mellem Aarsag og Virkning; men jeg skal dog tillade mig at anføre to ganske ensartede Tilfælde, som ere mig berettede fra paalidelig Kilde, og hvor der synes at være Syn for Sagn. I begge havde Arbejdsgiverne lovet dem af deres Arbejdere, der undlode at drikke Brændevin, en Præmie i Penge til Sikring af en Alderdomsforsørgelse, og Sagen var i god Gænge, idet et stadig større Antal Arbejdere sluttede sig til den; men i begge Tilfælde er det begyndte Værk gaaet i Stykker efter Lovens Ikrafttræden, da Arbejderne nu, i Haab om gratis Alderdomsunderstøttelse, ikke længere ville paalægge sig Savn af det kære Brændevin og tillige have krævet de opsparede Penge tilbage for at tage Revanche for deres tidligere Afholdenhed.

Et andet Omraade, hvor Aarsagsforbindelsen mellem Loven og den svækkede Selvhjælpsdrift lader sig konstatere, fordi der her er Lejlighed til Masseiagttagelser, ere Selvhjælpsforeningerne; ogsaa her forlyder det, at de have ondt ved at holde fast paa deres Medlemmer.

Grunden til, at Forfatteren ser saa mørkt paa den nugældende Lov, er ikke Uoverensstemmelse med dens Princip, som han tværtimod finder godt, men derimod Lovens store Elasticitet. Som Forholdene nu ere, udvider Alderdomsforsørgelsen sig i samme Grad, som en Person bliver mere og mere hjælpeløs, og Følgen bliver naturligvis den, at de Gamle opgives af Andre og af sig selv; thi enhver Selvhjælp eller privat Understøttelse vil ikke komme dem, men det Offenlige til Gode. Der gives end ikke nogen fast Maximums-

taxt; Forhaabningerne faa herved en vid Tumleplads og ville altid blive skuffede ved den virkelig tilstaaede Hjælp. For at afhjælpe disse Mangler maa man give det bestaaende System fastere Grænser.

Forfatteren indtager her sit Stæde mellem det Berg-Hørupske Forslag og Loven af 9. April 1891. Af det første akcepterer han Principet: paa objektiv Maade at fastslaa Størrelsen af den offentlige Hjælp, om han end finder det »ligefrem forbløffende« at ville give enhver Ubemidlet en livsvarig Understøttelse fra det fyldte 62de Aar. Med Rette bemærkes, at enhver 62-aarig Mand eller Kvinde dog ikke er ude af Stand til at arbejde, og at de foreslaaede Taxter ere samtidig for høje og for lave; for høje for Personer, der lige have naaet den nævnte Aldersgrænse, uden at have videre Bræk paa Arbejdsevnen, for lave, naar Ansøgeren er fuldstændig arbejdsudygtig. Det Maal, Forfatteren stiller sig, bliver da at finde et System, der deler lige mellem det sidste Forslags strenge Objektivitet og den emanerede Lovs rent subjektive Skøn, der begge karakteriseres som utilladelige Ensidigheder.

Forfatteren vil da først og fremmest have faste Taxter. I Følge sit Grundsynspunkt paa Alderdoms-understøttelsen ønsker han ikke denne betragtet som det Fornødne til Underholdet, men kun som et Bidrag til dette. Jeg forstaar ikke at vurdere denne Distinktion, der i alt Fald ikke forekommer mig klart gennemført. Der kunde ganske vist være meget god Mening i et System, der, i skarp Modsætning til det bestaaende, gjorde Alderdomsunderstøttelsen betinget af, at Ansøgeren i Forvejen har et fast aarligt Indtægtsbeløb, være sig selverhvervet eller tilvejebragt ved Understøt-

telse fra Andre; men dette er øjensynlig ikke Forfatterens Tanke. Indtager Lovgivningen ikke dette Standpunkt, ser jeg ikke rettere, end at den offentlige Hjælp maa være saa stor, at den i Forening med den Ubemidledes øvrige Indtægtskilder kan yde ham det strengt Nødvendige til Livets Ophold; thi det kunde dog ikke være Meningen med Indstiftelsen af Alderdomsunderstøttelsen, at den Gamle skulde staa med det ene Ben i denne, med det andet i Fattigvæsenet, og det vil Kontorchef Ræder heller ikke have. Hovedsagen ved Forfatterens Forslag bliver, at der skal være objektivt bestemte Taxter, og med fuld Føje ser han heri Alderdomsunderstøttelsens afgørende Skelnemærke fra Fattigvæsenet i Overensstemmelse med, hvad jeg har fremhævet i min »Ubemidledes Alderdomsforsørgelse« p. 283.

Medens Forfatteren tager de faste Taxter ud af det Berg-Hørupske Forslag, er det hans Fortjeneste at regulere dem under Hensyntagen til de konkrete Forhold. For at dette bedre kan ske, vil han henlægge Taxternes Fastsættelse ikke til selve Loven, men til Indenrigsministeriet. Derimod skulde Loven bestemme, at Taxten, der kunde variere for København, Købstæderne og Landet, ja endog for mindre Kredse af dette, skulde ansættes efter en Scala, stigende med Ansøgerens Alder, f. Ex. indeholde Satser for Tiden fra 60—65, 65—70, 70—75 Aar o. s. v. For saavidt en Person er gift, beregnes Satsen uafhængigt for Mand og Kone. Naar en Ubemidlet er i det væsentlige uarbejdsdygtig, skal der, ved Beregningen af Alderdomsunderstøttelsen, lægges 10 Aar til en Mands samt overhovedet enhver Hovedpersons Alder, 5 Aar til Konens. Desuden maatte der sættes et vist fast

Beløb for hvert uforsørget Barn, der faldt Familien til Byrde.

Hovedsagen for Kontorchef Ræder har det været at slaa disse ledende Principer fast; men han har dog ikke villet unddrage sig fra, til Illustration for samme, at konstruere en Scala. Til Basis for samme er valgt København, og der foreslaas da følgende faste maanedlige Understøttelsessatser: 60 Aar 4 Kr., 65 Aar 8 Kr., 70 Aar 12 Kr., 75 Aar 15 Kr., 80 Aar 18 Kr., 85 Aar 21 Kr., 90 Aar og derover 24 Kr. samt 4 Kr. maanedlig for hver uforsørget Barn. Det er sikkert en sund Tanke at lade Understøttelsen stige med Alderen; kun kunde jeg ønske, at Forfatteren havde ladet Invaliditetens Grad, men ogsaa kun dette Moment, faa lidt videre Indflydelse paa Ansøgerens Klasseansættelse.

Den saaledes bestemte Understøttelse er det imidlertid kun Forfatterens Mening at tilstaa, naar der virkelig er Trang tilstede. Denne maatte konstateres ved en Forundersøgelse, der imidlertid ikke skulde indskrænke sig til det Moment, da Ansøgningen indgaves, men udstrække sig til et længere Tidsrum f. Ex. et Aar. For saa vidt Ansøgeren ikke allerede i Forvejen befinder sig paa Randen af Existensbetingelserne σ : mangler hvad Fattigloven kalder det Nødvendige til Livets Ophold, maatte det konstateres, at der er indtraadt en saadan Forandring i den Ubemidledes Stilling, at han ikke længere er i Stand til at subsistere med, hvad hans Erhverv og øvrige Indtægter afkaste.

Naturligvis er det ønskeligt at trænge saa dybt som muligt ind i den Ubemidledes Forhold; men, hvad der gør mig betænkelig ved at følge Kontorchef

Ræder, er, at han kræver en Forandring i Ansøgers Stilling, ogsaa hvor denne beror paa Hjælp fra Andre. Der nævnes saaledes det Tilfælde, at en Person hidtil har haft Støtte af en Søn eller Datter; det maatte da paavises, at der var indtraadt en saadan Forandring i Børnenes Stilling, at det ikke længere var dem muligt, uden Tilsidesættelse af deres Pligter som Familieforsørgere, at støtte den Gamle, og lignende Synspunkter gøres gældende for andre hjælpende Personer. En saadan Praxis er farlig; thi skulde den Omstændighed, at Nogen hjælper en Slægtning eller en Ven, for hvem han har Interesse, forøge hans moralske Forpligtelser eller maaske endog udsætte ham for at maatte underholde den Fattige for Levetid, hvis han ikke vil udsætte denne for at miste al Hjælp fra det Offentlige, bliver Følgen let at regne ud: Der vil blive en almindelig Tilbageholdenhed med at hjælpe Andre af Frygt for indirekte at tvinges ind i uoverskuelige Forpligtelser. Det er saaledes højst sandsynligt, at den af Forfatteren opstillede Praxis vilde føre til, at Børnene trak sig tilbage fra deres Forældre allerede før disses Gode Aar, som de nu gøre det, naar Forældre have naat denne Aldersgrænse. Jeg tænker her uvilkaarligt paa, hvad der er mig berettet nede fra en af vore Købstæder, hvor nogle Børn, der tidligere havde understøttet deres gamle Moder, efter Loven af 9. April 1891 unddroge hende al Hjælp for at gøre hende værdig til Alderdomsunderstøttelse; men den Gamle var for stolt til selv at melde sig som Ansøger og foretrak at leve i den yderste Nød; heldigvis blev hun fundet af et af Kommunalbestyrelsens Medlemmer. Ja, selv om der er en egenlig juridisk Forpligtelse for

Børnene til at hjælpe deres Forældre, kan det ofte stille sig haardt nok, at Alderdomsunderstøttelsen af den Grund skal undrages de Gamle. Jeg mindes saaledes et i Bladene omtalt Tilfælde, hvor Alderdomsunderstøttelse nægtedes en gammel Kone, fordi hendes afdøde Mand paa Dødslejet havde taget det Løfte af deres Søn, at han skulde forsørge hende. Der er intet at sige dertil fra et retligt Synspunkt; men fra et humant er det haardt nok. Havde Sønnen været en haardhjertet Knægt og nægtet Faderens Bøn, havde det Offenlige som Belønning givet Moderen Understøttelse.

Der gives imidlertid Tilfælde, hvor Kontorchef Ræder vil have de faste Taxter modificerede, nedad eller opad. Har Ansøgeren saaledes faste Indtægtskilder (Pension, Livrente, Fribolig), bør disses beregnede Værdi, helt eller bedre delvis, fradrages den faste Taxt. Derimod mener Forfatteren, at Alderdomsunderstøttelsen slet ikke burde gives til Personer, der nyde Legater, idet han her støtter sig paa Arveladerens formodede Vilje; men selv med denne som afgørende Norm kommer jeg ikke til samme Resultat. Det kunde ganske vist tænkes, at de fleste Arveladere vilde frabede sig ethvert Maskepi mellem deres Legater og Alderdomsunderstøttelsen, naar denne, som nu, har en Tendens til at svømme over i Fattighjælp; men naar man, som Kontorchef Ræder, atter vil sætte de skarpe Skel, tror jeg, at netop mange Stiftere af tidligere Legater, hvis de havde stillet sig overfor Spørgsmaalet, om Alderdomsunderstøttelse og Legatet skulde kunne nydes samtidigt, vilde have svaret: »ja, det kunde vi netop ønske.«

Paa den anden Side vil Forfatteren gaa op over de faste Taxter, naar der er vist Selvhjælpsbestræbelser. Tanken hermed er det at afhjælpe den efter min Mening vægtigste Anke mod Loven af 1891, at den tilintetgør næsten al Interesse i at spare i Tiden før Alderdomsunderstøttelsens Indtræden. Den nuværende Praxis kræver, at naar en Person besidder en lille Kapital, skal denne, før han kan komme i Betragtning til Alderdomsunderstøttelse, opbruges eller i hvert Fald nedbringes til et mindre Beløb, der kan tjene til hans Begravelse eller muligvis en Nødskilling (Se to Indenrigsministerieskrivelser af 15. Maj 1893). Det er denne Praxis, der er i fuldeste Overensstemmelse med Loven, som nødvendigvis maa bidrage til at knuse al positiv Selvhjælpstanke. Efter Ræders Forslag skal Besiddelsen af en mindre Kapital ikke være til Hinder for Opnaelsen af Alderdomsunderstøttelse. Er Kapitalen ringe, t. Ex. et Sparckassebeløb paa mindre end 1000 Kroner, slipper den uberørt gennem Forundersøgelsen, og er Beløbet betydeligt, vil Renten, i alt Fald i Forbindelse med eget Erhverv, udelukke Ansøgeren fra at komme i Betragtning. Forfatteren gaar for let hen over dette meget vigtige Punkt. Ere de som Exempel nævnte 1000 Kr. en Grænse, hvor det Offenliges Understøttelse hører op? I saa Fald forekommer Linjen mig draget for lavt. Er det Meningen, at Renterne helt eller delvis skulde fradrages de faste Taxter? Det, som vi absolut maa bort fra, hvis Loven ikke skal virke i høj Grad skadeligt ind paa Selvhjælpsinteressen, er, at mindre Kapitaler kræves realiserede, før Alderdomsunderstøttelse kan tilstaaes, og ved Siden heraf er det billigt, at Renterne, i det mindste delvis, anvendes

til Bedste for den Aldersstøttede. Man kunde maaske konstruere en dobbelt Taxtrække, én, der betegnede Maximum for den offentlige Understøttelse, en anden, højere, der bestemte Grænsen opad for, hvad denne turde udgøre i Forening med privat Formueindtægt.

Kontorchef Ræders Kritik bevæger sig strengt indenfor den gældende Lovgivnings Ramme, og det maa indrømmes, at stod Valget udelukkende mellem denne og Gennemførelsen af Forfatterens Forslag, vilde disse i flere Retninger betegne et overmaade betydeligt Fremskridt. Det er saaledes utvivlsomt rigtigt, at de faste Taxter for Tiden, efter at Alderdomsunderstøttelse er tilstaaet en Person, vilde fjerne Lovens opløsende Indflydelse saa vel paa alle personlige Baand som paa Arbejdsinteressen, og at Tilladelsen til at bevare en mindre Kapital sammen med det offentlige Bidrag vilde modarbejde, om end ikke helt ophæve, Lovens skadelige Indvirkning paa Selvhjælpsbevægelsen. Men paa den anden Side tør det ikke overses, at jo mere Betragtningen af Alderdomsunderstøttelsen højnes, paa desto videre Kredse vil den udøve sin Tiltrækning, og desto større blive de Farer, den rummer, naar der ikke paa andre Kanter skabes en Modvægt.

Derfor kan man, hvor megen Tak der end skyldes Kontorchef Ræder for, hvad han allerede har ydet, dog ikke andet end ønske, at han mere var gaaet ind paa Lovgivningens fundamentale Principer og havde kastet Blikket noget ud over dennes snævrere Ramme. Der er Grund til at mindes, at vor sociale Forsørgelseslovgivning ikke er blevet gennemført efter sin oprindelige Plan. Der mangler navnlig Understøttelse i Ulykkestilfælde, hvilken i Almindelighed be-

tragtes som Grundstenen i den sociale Forsørgelsesbygning, og Invalideforsørgelsen, der ikke godt kan skilles fra denne; thi de senere Aar have mere og mere bragt Klarhed over, at det ikke er retfærdigt at behandle Personer, der ere komne til Skade ved akute Ulykkestilfælde, anderledes end alle andre Invalider. Ej heller er der nogen paaviselig Grund til at understøtte Invalider over 60 Aar, men lade dem, der befinde sig paa et lavere Alderstrin, uden Hjælp. I en rationel Forsørgelseslovgivning bør Invaliditeten være det centrale ved Siden af Sygeforsørgelsen, som der kan være Anledning til at behandle efter særlige Principer.

Grunden til, at Kontorchef Ræder saa strengt har holdt sig til den givne Ramme, kunde maaske tænkes at være den, at Forfatteren vel har fundet Anledning til efter Evne at reparere paa det bestaaende, men har fundet det upraktisk at udkaste store Planer til et rationelt Forsørgelsessystem, der vilde koste betydelige Pengesummer, paa en Tid, da det Offenlige er naaet til Grænsen af sin Ydeevne.

Nu er det ganske vist, at der ikke kan være Tale om at bebyrde Kommunerne med yderligere Udgifter til de sociale Opgaver; men det, som dog netop nu kunde lægge Spørgsmaalet om Gennemførelsen af en rationel Forsørgelseslovgivning nær, er den foreslaaede forøgede Brændevinsskat. Anvendtes sammes Merudbytte i denne Retning, vilde den eneste vægtige Anke mod denne Afgift, at den indeholdt en Forskydning af Beskatningens Byrder til Skade for de Ubeidlede, falde bort. Dertil kommer det politiske Hensyn, at Brændevinsforslaget sikkert maa have et kraft-

igt Forspand for at bringes gennem Lovgivningsarbejdets forskellige Stadier.

Paa den anden Side er det min Overbevisning, at vil man skride til en omfattende Invalidforsørgelse med objektivt bestemte Grænser for Understøttelsernes Størrelse, vil man ikke kunne unddrage sig en Drøftelse af Forsørgelseslovgivningens fundamentale Principer, og der vil særlig blive Anledning til at tage Stilling til Spørgsmaalet, om den offentlige Understøttelse udenfor Fattigvæsenet ikke bør betinges af Selvhjælp.

Dette vil vistnok blive nødvendigt af rent finansielle Grunde. Man staar ved Sandsynlighedsberegningen af, hvad en samlet Invalidforsørgelse vil koste, paa fuldstændig løs Grund; men at den, naar der skal ydes en virkelig Hjælp, vil kræve uhyre Summer, er dog hævet over enhver Tvivl. Den tyske Invalid- og Alderdomsforsørgelseslovgivning er paa sit Højdepunkt*) beregnet at ville koste 250 Millioner M. (1 $\frac{1}{4}$ Millioner Invalidere à 200 M.), og den omfatter ikke den egenlige Ulykkesforsikring og i det væsentlige kun Arbejdersstanden. Det er ikke ønskeligt at vove sig for langt ud, før man har fast Grund under Fødderne.

Men Spørgsmaalet om Selvhjælp som Betingelse for offentlig Understøttelse udenfor Fattigvæsenet paa tvinger sig endnu stærkere af principielt økonomiske Grunde. Den nugældende Alderdomsforsørgelseslov indtager, som jeg har gjort opmærksom paa i »Ube- midledes Alderdomsforsørgelse«, theoretisk set, en ejendommelig Mellemstilling i de forskellige Forsørgel- ssystemer, idet den vel lader det Offentlige bære de

*) Med en stationær Befolkning som Udgangspunkt.

fulde Udgifter ved Forsørgelsen, men betinger dennes Tilstaaelse af, at Ansøgeren i sit foregaaende Liv har vist Selvhjælpsbestræbelser. Et er imidlertid Theori, et andet Praxis. Da alle Bestræbelser fra velgørende Institutioner og Andre under den nugældende Lov i stedse højere Grad ville koncentreres paa at bringe den Ubemidlede uskadt gennem Fattigvæsenet i Tiden før det Gode Aar, vil det Minimum af Selvhjælp, som Loven fordrer, blive yderligere reduceret. Tager man atter fat paa den sociale Forsørgelseslovgivning, maa det være Opgaven at højne disse Selvhjælpsbetingelser.

Dette kunde, indenfor den bestaaende Ramme, ske ved at skærpe de indirekte Selvhjælpsbetingelser for offentlig Understøttelse udenfor Fattigvæsenet. Jeg bringer herved i Erindring det Forslag, som jeg har fremsat i »Ubemidlede Alderdomsforsørgelse«, at der, med passende Overgangsbestemmelser, skulde kræves, at Ansøgeren ikke havde modtaget Fattighjælp eller havde tilbagebetalt den for 5 Aar siden. I Klasse hermed burde stilles, at Ansøgeren fra sin Ungdom havde været Medlem af en (anerkendt) Sygekasse, men var blevet nødsaget til at ty til Fattigvæsenet, fordi en Sygdom havde varet udover den Tid, for hvilken Kassen ydede Understøttelse.

Jeg betragter imidlertid kun dette Forslag som et Palliativ. Skulle vi naa til et System, der ikke alene, som det nugældende — det tør man ikke nægte det — i mange enkelte Tilfælde gør en god Gerning, men ogsaa dermed forener det videre Hensyn gennem Tidene at hæve den ubemidlede Befolkning op ved at ansøre dens Arbejds- og Sparelyst, ved atter at knytte de personlige Baand, som Loven af 1891 er ved at sønderbryde, maa der kræves et positivt Bidrag

fra den Ubemidlede Side som Betingelse for offentlig Understøttelse udenfor Fattigvæsenet. Dette kunde, uden at man behøvede at skabe et stort bureaukratisk Apparat som i Tyskland, ske derved, at man kun tilstod Invalideunderstøttelse til dem, der stillede Sikkerhed for et vist fast aarligt Indtægtsbeløb, ligegyldigt under hvilken Form (t. Ex. Rente af en lille Kapital, Livrente, Brug af eget Hus, Tilskud fra Arbejdsgiver o. s. v.). Naturligvis maatte det Offenlige kræve Garantier for Fremtiden; men passende Former herfor lode sig dog nok finde. Man kunde vistnok uden Skade gaa meget langt ned i Selvhjælpskravet (her taget i videre Betydning), naar blot Principet blev reddet; thi det lader sig ikke nægte, at et System, der, uden at kræve Tilskud fra den Ubemidlede, gør det til Betingelse for offentlig Understøttelse, at der er Trang tilstede, hvor sindrigt det end er konstrueret, maa nedbryde Bestræbelserne hos de ubemidlede Klasser for at sikre deres Alderdom ved egen eller Andres Hjælp, ja derved, at det Offenlige præmierer Fattigdommen, endog let fremkalder Forestillingen om, at denne er noget ønskeligt, noget, der bør stræbes henimod. Fandt en saadan Forestilling videre Udbredelse her i Landet, kunde det let blive ret skæbnesvangert for hele den økonomiske Udvikling. Der trænges her sikkert til en kraftig Modvægt, og denne kunde findes i Kravet om Bidrag fra de Ubemidlede selv, hvilket netop vilde have Evnen til at bygge op, hvor der nu rives ned. Naar Loven gør en mindre fast Indtægt til Betingelse for Tilstaaelse af offentlig Understøttelse uden nedsættende Virkninger, vil Interessen for at skabe sig en lille Kapital, langt fra at svækkes, faa et

Stød fremad, og det sociale Forsørgelsessystem vilde kunne lægges som en Løftestang ind under Selvhjælpsbevægelsen. Ikke mindre Betydning vilde det have, at den Samvirken mellem Arbejdsgivere og Arbejdere til Sikring af disse sidstes Fremtid, der under det bestaaende System er udsat for saa stor en Fare, vil kunne knyttes igen under gunstige Betingelser. Af overordenlig Værdi vilde det endelig være, at Selvhjælpskravet vilde formindske en af de allerstørste Vanskeligheder ved et gennemført Invalideforsørgelsessystem. Et saadant maa nemlig, mere eller mindre, udvikle en Kamp mellem de Ubemidlede og de Myndigheder, der skulle konstatere Invaliditeten; idet de første ville presse paa, medens de sidste maa holde tilbage. Stilledes et mindre fast Indtægtsbeløb som Betingelse for Invalideforsørgelse, vilde man paa Forhaand fjerne mange af de Individier, som vare hurtigst til at opgive sig selv, og som hurtigst vilde stille Krav til det Offenlige.

Naturligvis kan der gøres og vil der blive gjort den Indvending mod Kravet om et fast Bidrag fra den Ubemidlede Side, at mange hæderlige Mennesker ikke, selv med den bedste Vilje, have haft Evnen til at lægge noget hen. En saadan Betragtning vilde imidlertid være at stille Sagen paa Hovedet. Kravet om offentlig Hjælp til Ubemidlede udenfor Fattigvæsenet og uden nedsættende Virkninger er jo noget nyt, noget tidligere ganske ukendt. Det Offenlige maa da i det mindste have Retten til at stille sine Betingelser, for at Systemet kan virke fremmende paa Virkelysten og det personlige Sammenhold i Nationen. Men ved Siden heraf er der Grund til at antage, at stilledes Fordringen om privat Tilskud ikke for højt og ikke strengt paa

Selvhjælp; men tillodes det ogsaa Arbejdsgiverne og Andre at træde til, vilde Tallet paa de understøttede Personer blive overmaade stort, og navnlig vilde der for Fremtiden blive en vid Mark for Samarbejde mellem de Ubemidlede og andre Samfundsklasser til Fyldestgørelse af de krævede Betingelser.

Ret beset er Selvhjælpskravet kun en Konsekvens af Kontorchef Ræders Tilskudstheori, en Konsekvens, som Forfatteren ikke drager, men uden hvilken Theorien bliver haltende; thi var det paa Forhaand givet, at den offentlige Hjælp kun udgjorde et Tilskud, ikke det Nødvendige til Underholdet, vilde det bero paa den Tilfældighed, om den Ubemidlede kunde disponere over andre Indtægtskilder, hvor vidt han kunde eksistere ved det givne Tilskud eller maatte overgive sig paa Naade og Unaade til Fattigvæsenet; men et rationelt Forsørgelsessystem tør ikke baseres paa en saadan Tilfældighed. Er derimod Selvhjælpskravet slaaet fast, er det ikke saa vanskeligt at drage Hovedlinjerne i Systemet. Den offentlige Understøttelse bør da, i Forening med Selvhjælpen og den tilbageblevne Arbejdskraft, danne det »Nødvendige til Underholdet«, et Begreb, der bør ligge over det absolutte Existensminimum, som repræsenteres af Fattigvæsenet. Den offentlige Hjælp vil da, hvor Tilfældet foreligger i sin Renhed, og der ikke findes specielle Grunde til at regulere Understøttelsen opad eller nedad, bestemmes af de to Hensyn,¹⁾ hvad Underholdet koster, og²⁾ hvor megen Arbejdskraft den Ubemidlede har tilbage. I førstnævnte Henseende vil Afgørelsen navnlig bero paa, om den Ubemidlede bor i Hovedstaden, i Købstæderne eller paa Landet, i sidste paa Invaliditetens Grad.
